

Initiativ for etisk handel

Årsrapport 2007

- et ressurscenter og en pådriver for **samfunnsansvar** i leverandørkjeden!

Etisk handel møter vår tids krav

Foto: HSH

Stadig mer produksjon flyttes til land hvor utfordringene er store når det gjelder arbeidsforhold og miljø.

Også her hjemme er sterkt kritikkverdige arbeidsforhold avdekket. Det er derfor helt nødvendig at norske bedrifter bidrar til forbedringer der de er involvert i forretnings-

virkoshet. Etisk handel dreier seg nettopp om slike forbedringer.

Det er åtte år siden HSH, LO, Kirkens Nødhjelp og Coop Norge etablerte Initiativ for etisk handel (IEH). Medlemsveksten viser at det er stort behov for IEHs kompetanse. Vi har også erfart at måten IEH er etablert på, som en medlemsorganisasjon, er hensiktsmessig i forhold til oppgaven organisasjonen er satt til å løse.

IEH er etablert som et forpliktende samarbeid mellom bedrifter og organisasjoner fordi etisk handel krever engasjement over tid og et godt samarbeid mellom ulike aktører. Vår rapport viser at jo lenger en bedrift har vært medlem, jo bedre blir resultatene. At IEH er en medlemsorganisasjon bidrar derfor positivt til målsettingen om bedre forhold i leverandørkjeden. IEH legger også til rette for samarbeid mellom bedrifter og organisasjoner i viktige produsentland. For oss er det en prioritert oppgave å bygge ut IEHs internasjonale nettverk.

“Medlemsveksten viser at det er stort behov for IEHs kompetanse.”

Etisk handel angår viktige politikkområder for norske myndigheter: Fattigdomsbekjempelse og Tusenårsmålene, miljøvern og styrking av arbeidstakers rettigheter, for å nevne noen. Etisk handel som samfunnsansvarlig næringsvirksomhet er relevant i forhold til den varslede stortingsmeldingen om næringslivets samfunnsansvar. Regjeringen ønsker også at det skal stilles krav om forsvarlige arbeidsforhold ved offentlige innkjøp. IEH og IEHs medlemsbedrifter er viktige samarbeidspartnere for myndighetene i forhold til å nå disse målsettingene.

Etisk handel er relevant for de fleste bedrifter, mange organisasjoner og alle kommuner. Jeg vil derfor benytte anledningen til å invitere dere til å bli medlem!

Thomas Angell
Direktør HSH
Styreleder i Initiativ for etisk handel (IEH)

IEHs styre fram til årsmøtet 2008:

Thomas Angell (HSH) – styrets leder, Per Bondevik (Kirkens Nødhjelp), Terje Kalheim (LO), Knut Lutnæs (Coop Norge), Nina Scefte (IKEA), Johan Storvik (Eurosko), Hilde Vanvik (The Body Shop)

Styremedlemmer som gikk ut i 2007:

Anna Katrine A. Hvardal (GRIP)
Tina Enevoldsen (Norsk Folkehjelp)

Utgitt av: Initiativ for etisk handel 2008

Foto: Kristin Holter (IEH)

Trykk: Laboremus PrePress

Design: Steinar Zahl

Innhold:

Hva er etisk handel?	s 3
Medlemsrapportering	s 4
Et styrket medlemstilbud	s 7
Fokus på forbedringer	s 8
Styrket oppslutning	s 8
Offentlig virksomheter inn i IEH	s 9
Organisasjonsnytt og økonomi	s 10
IEHs medlemmer	s 11

Les detaljert årsrapport på www.etiskhandel.no

Hva er etisk handel?

Etisk handel

Etisk handel er et frivillig arbeid for å forbedre arbeidsforhold og miljø i egen leverandørkjede. Etiske retningslinjer beskriver målsettingene for arbeidet. Initiativ for etisk handels verdigrunnlag bygger på sentrale FN- og ILO-konvensjoner. Dette gir arbeidet en internasjonalt akseptert ramme.

Etisk handel er samfunnsansvarlig næringsvirksomhet (CSR – Corporate Social Responsibility) som ivaretar menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, utvikling og miljø i hele verdikjeden. Etisk handel krever kontinuerlig arbeid for forbedringer av sosiale og miljømessige forhold knyttet til produksjon av varer og tjenester.

Staten har hovedansvaret for å sikre menneskerettigheter og miljø. Hvis myndighetene ikke har evne eller vilje til å gjøre dette, skal næringslivets aktører ikke utnytte denne situasjonen i sin virksomhet.

Internasjonalt samarbeid

Dårlige arbeids- og miljøforhold er et globalt anliggende. Arbeidet med etisk handel forutsetter utstrakt internasjonalt samarbeid og felles tilnæringsmåter. IEH har derfor aktiv dialog med tilsvarende organisasjoner internasjonalt. Vi bygger også på deres erfaringer og fremgangsmåter i vårt eget arbeid. Våre internasjonale samarbeidspartnere er blant annet Ethical Trading Initiative (UK), Fair Wear Foundation (NL) og Social Accountability International (USA).

Initiativ for etisk handel (IEH)

IEH er et ressurscenter og en pådriver for etisk handel. IEHs formål er samarbeid for handel som sikrer menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, utvikling og miljø. Dette skal gjøres ved å:

- Styrke oppslutningen om etisk handel
- Styrke medlemmenes arbeid med etisk handel

IEH er en medlemsorganisasjon for bedrifter, organisasjoner og offentlige instanser. IEH identifiserer og utvikler relevante verktøy for medlemmenes arbeid med etisk handel og bistår medlemmene med opplæring og rådgivning. IEH utgjør en læringsplattform for hvordan bedrifter og organisasjoner kan bidra til varige forbedringer i arbeids- og miljøforhold i sine leverandørkjeder.

IEHs arbeid hviler på forutsetningen om at handel fremmer utvikling hvis arbeidsforholdene i produksjonen er forsvarlig. Utbytende arbeidsforhold, barnarbeid, arbeidsulykker og miljøødeleggelser holder utviklingen tilbake i land som ellers tjener på internasjonal handel.

IEH medlemsforpliktelser

IEH er ikke en garantiordning. Derfor er ikke nødvendigvis alt i skjønneste orden i leverandørkjeden til en medlemsbedrift. Medlemskapet betyr snarere at medlemmet har vilje til endring og aktivt arbeider for forbedringer. De søker kompetansen som befinner seg i IEH-fellesskapet, forplikter seg til å ta tak i problemene og rapporterer åpent om hva det gjør.

“Etisk handel krever kontinuerlig arbeid for forbedringer.”

IEHs retningslinjer for etisk handel

IEHs arbeid bygger på 11 klare etiske retningslinjer som omhandler:

- Barnarbeid
- Organisasjonsfrihet
- Diskriminering
- Tvangsarbeid
- Brutal behandling
- Helse, miljø og sikkerhet (HMS)
- Lønn
- Arbeidstid
- Regulære ansettelser
- Marginaliserte befolkningsgrupper
- Miljø

I tillegg til krav om etterlevelse av ILO- og FN-konvensjoner sier IEHs retningslinjer at nasjonal lovgiving skal etterleves. Der hvor retningslinjene og nasjonale lover eller reguleringer omhandler samme tema, skal den høyeste standarden gjelde.

THE LIMITED, INC.

Code of Conduct 行為守則

THE LIMITED, INC. requires that all factories comply with the following Code of Conduct:

THE LIMITED, INC. 需要全部工廠遵從以下的行為守則：

Medlemsrapportering – et verktøy for åpenhet og framdrift

Hvorfor rapportering

En viktig medlemsforpliktelse i IEH er den årlige rapportering om aktiviteter knyttet til etisk handel. Strukturert rapportering skal bidra til framdrift hos medlemmene. Ved å være offentlig tilgjengelig bidrar rapportene til nødvendig åpenhet om arbeidet med etisk handel både hos medlemmene og hos IEH. For IEH gir medlemsrapportene grunnlag for innrettingen av sekretariatets arbeid og oppfølging av det enkelte medlem.

I år har IEH innført nye og mer omfattende rapporteringskrav. I den nye rapporten må medlemmene rapportere status i forhold til egendefinerte mål. Medlemmene må også rapportere mer detaljert enn tidligere om sitt arbeid med etisk handel. Kombinert med krav om offentlighet, plasserer den nye rapporteringsmalen IEH i tet internasjonalt når

det gjelder rapportering på samfunnsansvar i leverandørkjeden.

Medlemmene påvirker

IEHs 73 medlemmer i 2007 er fordelt mellom 55 bedrifter, 14 organisasjoner og fire kommuner. De tre fjerdedelene av bedriftene som har direkte kontakt med produsenter er i best posisjon til å påvirke forbedringer i arbeids- og miljøforhold.

Offentlige instanser og organisasjoner som handler fra agenter og importører, bidrar til en mer etisk handel ved å stille krav om at forretningsforbindelsene arbeider for forbedringer hos sine produsenter. Fagforbund og organisasjoner er sentrale for å styrke oppslutningen om etisk handel. De har også kompetanse som er nyttig og nødvendig i forhold til IEHs arbeid med etisk handel.

Barnearbeid

218 millioner barn arbeider for å brøfø sine familier. De mister dermed muligheten til utdannelse, samtidig som arbeidet ofte er helseskadelig (ILO).

HMS

Hvert år dør 2,2 millioner mennesker av arbeidsrelaterte sykdommer. 270 millioner rammes av alvorlige yrkesskader. 160 millioner av sykdom som følge av arbeid. Dette kunne vært unngått hvis internasjonale arbeidsstandarder hadde vært respektert (ILO).

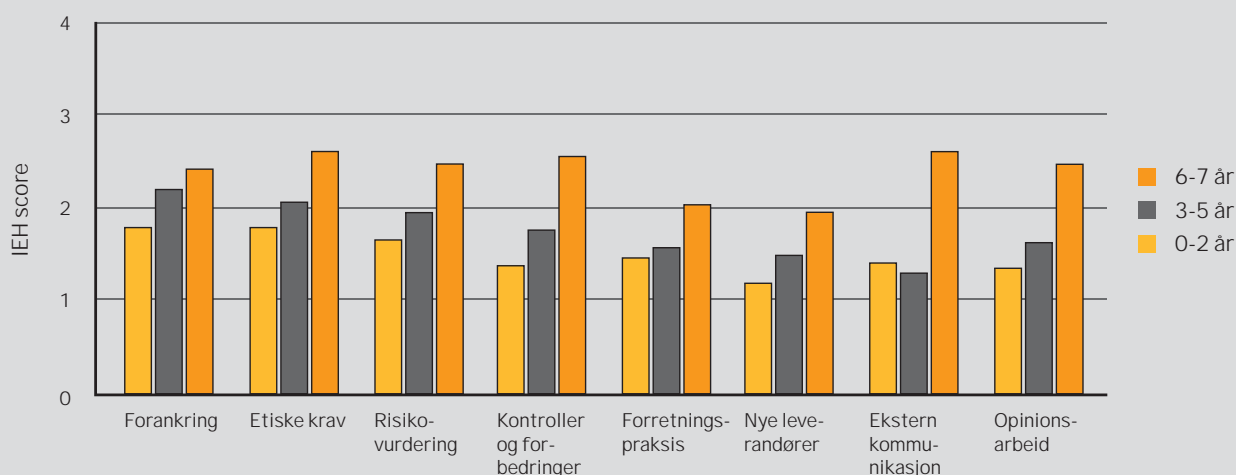
Resultater over tid

IEH har definert et sett med implementeringsprinsipper for medlemmenes arbeid med etisk handel:

Prinsipp	Innhold
1. Forankring	Etablere etiske retningslinjer for innkjøp, forankring hos ledelse, intern opplæring og definisjon av konkrete mål.
2. Etiske krav	Kommunisere etiske retningslinjer for innkjøp til leverandører.
3. Risikovurdering	Kartlegge leverandørkjeden og gjennomføre risikovurdering for dårlige arbeids- og miljøforhold.
4. Kartlegging og forbedringer	Kartlegge arbeidsforhold og definere forbedringstiltak i dialog med produsentene.
5. Forretningspraksis	Etablere incentivordninger for leverandører, tilrettelegge innkjøpspraksis og bistå leverandører med kompetanseheving.
6. Nye leverandører	Legge etiske krav til grunn ved valg av nye leverandører.
7. Kommunikasjon	Kommunisere etisk handel-engasjement og resultater av arbeidet.
8. Opinionsarbeid	Bruke nettverk og andre sammenhenger til å styrke oppslutning og kunnskap om etisk handel.

IEH tilbyr medlemmene verktøy og ressurser som er relevante i forhold til disse prinsippene for implementering av etisk handel. Det er også vår oppgave å bidra til at medlemmene strekker seg og setter seg nye målsettinger for arbeidet sitt med etisk handel. Etisk handel krever langsiktig arbeid for å gi resultater. Dette er vår erfaring, og det er også en erfaring etisk handel-organisasjoner internasjonalt har gjort seg. Oppsummeringen av medlemsrapportene viser dette med full tydelighet. For alle faser i implementeringsarbeidet ser vi at medlemmene oppnår resultater over tid. Et unntak er ekstern kommunikasjon, hvor vi ser en tendens til at helt ferske aktører kommuniserer mer enn de med litt erfaring. Til gjengjeld øker ekstern kommunikasjon sterkt når "mellomfasen" er over.

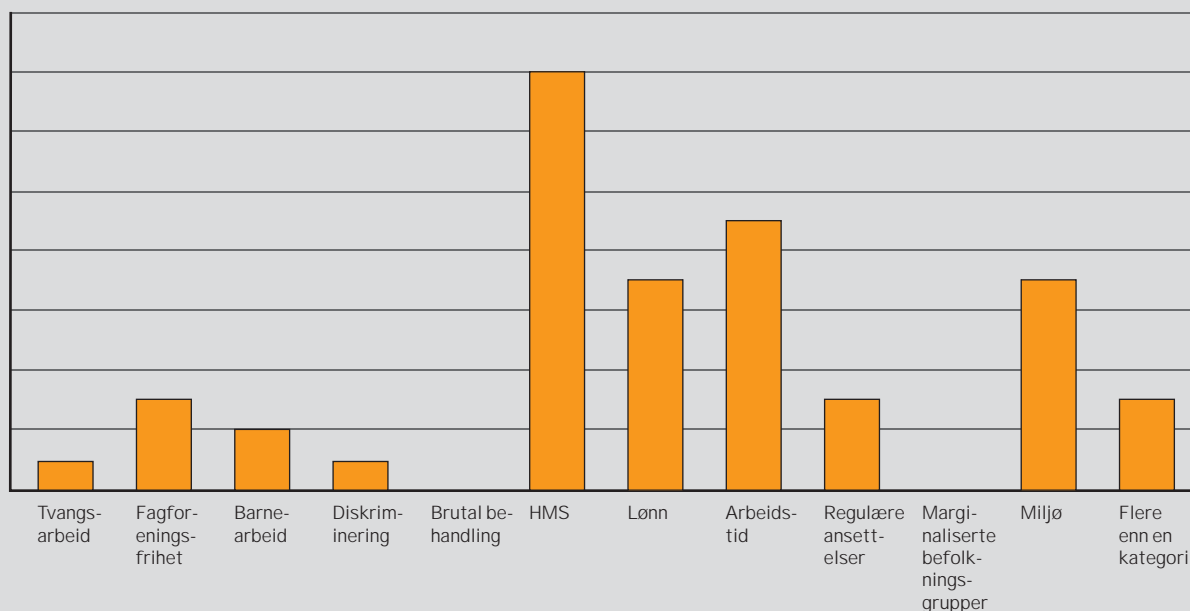
Gjennomsnittlig score og tid som medlem

Forbedringstiltak

Diagrammet viser relativ fordeling av tiltak for å forbedre arbeids- og miljøforhold som er bekreftet gjort hos leverandører til IEHs medlemsbedrifter. Flest forbedringstiltak er gjort i forhold til helse, miljø og sikkerhet. Disse inkluderer brannsikring, verneutstyr, kjemikaliehåndtering, lys og ventilasjon. Hyppigst forekommende er dernest tiltak i forhold til å redusere ekstrem/ulovlig overtid og bedre betaling for arbeiderne.

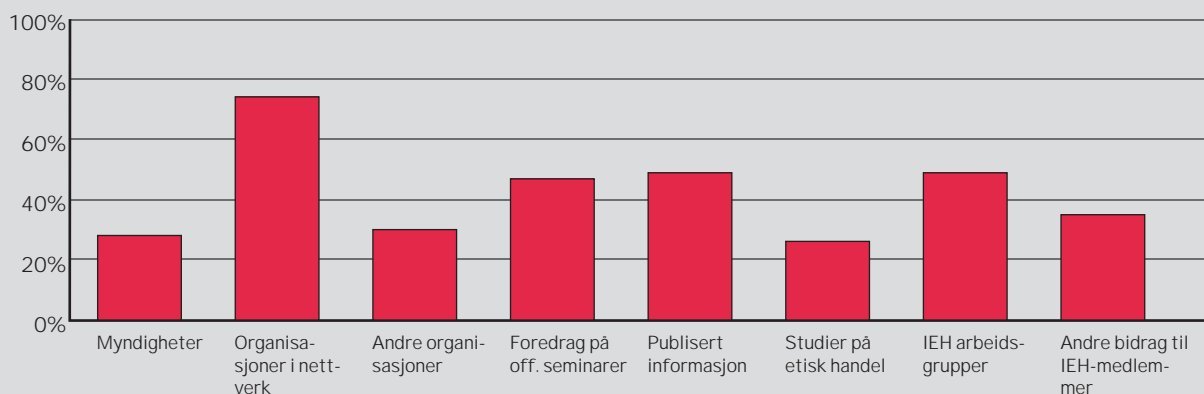
Forbedringer i arbeidsforhold (relativ fordeling)

Tiltak for å styrke oppslutningen om etisk handel

Ca. 2/3 av medlemmene har hatt aktiviteter som bidrar til å styrke oppslutningen om etisk handel. Dette gjelder spesielt organisasjoner og kommuner, men også mange bedrifter. Tiltakene spenner vidt med blant annet foredrag, myndighetspåvirkning, CSR-rapportering og effektstudier av arbeidet. Diagrammet viser fordelingen av aktiviteter for å styrke oppslutningen om etisk handel blant disse medlemmene. Medlemmene er spesielt aktive innefor egne nettverk, men mange andre arenaer blir også tatt i bruk.

Medlemmenes bidrag til styrket oppslutning om etisk handel

For tilgang til enkeltrapper: Ta direkte kontakt med medlemmene.

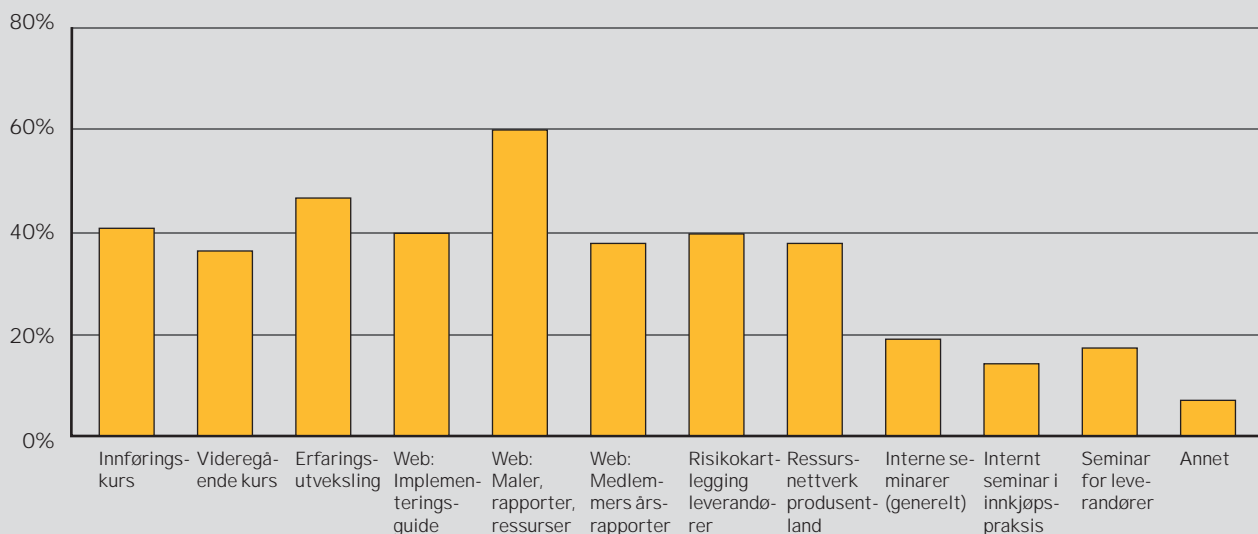

Et styrket medlemstilbud

Ved innmelding forplikter IEHs medlemmer seg til å arbeide aktivt for at arbeids- og miljøstandarder stadig forbedres hos sine produsenter og leverandører i hele verdikjeden. Som ressurscenter og pådriver er det IEHs rolle å sørge for at medlemmene etterlever sine medlemsforpliktelser. Ved kontinuerlig å utvikle nye verktøy og ressurser lager vi et medlemstilbud som står i forhold til medlemmenes forpliktelser.

IEH har bedt medlemmene melde tilbake hvilke tjenester de ønsker å bruke. Tabellen under viser medlemmenes ønsker.

Medlemmenes ønskede bruk av IEHs tjenester i 2008

Nye "selvbetjeningssider" på nett

Som tabellen over viser er web-baserte tjenester det desidert mest ønskede. Medlemmene står fritt til å benytte seg av alle verktøy og ressurser og en omfattende rapportdatabase. Rapportdatabasen er søkbar på land, tema og bransje. Sidene ble lansert i august 2007 og blir løpende oppdatert og forbedret.

Kurs

I 2007 innførte vi faste kurs i etisk handel som er tilpasset medlemmenes behov: Et oppstartskurs for helt nye medlemmer og et videregående kurs for dem som skal ta arbeidet videre i sin bedrift eller organisasjon. Kursene er også en viktig arena for erfaringsutveksling mellom medlemmene.

Forbedringsforum

Nytt av 2007 er også Forbedringsforum, som tilrettelegger for erfaringsutveksling mellom medlemmene.

Dette er lukkede medlemsmøter hvor det er medlemmene selv som presenterer egne etisk handelstiltak.

Nytt verktøy for risikokartlegging av leverandørkjeden

IEHs egenutviklede kartleggingsverktøy består av et egenrapporterings skjema for produsent, og en spesialdesignt database for håndtering av denne informasjonen. Verktøyet brukes til å kartlegge både god praksis og forbedringsområder, og gir oversikt over oppfølgingsaktiviteter. Verktøyet gjøres tilgjengelig for alle medlemmer i 2008.

Se full oversikt over IEHs medlemstilbud på www.etiskhandel.no.

Fokus på forbedringer

IEHs medlemmer gis tilgang til kunnskapsmiljøer i produsentland

Kartlegging og kontroller kan være en velegnet metode for avdekke dårlige arbeidsforhold. Det sentrale i etisk handel er likevel om denne avdekkingen faktisk medfører forbedringer. For å styrke medlemmenes muligheter til å gjøre gode kartlegginger og å bidra til forbedringer, deltar IEH i det internasjonale samarbeidsprosjektet Local Resources Network.

Nettverket har samlet informasjon om kvalitetssikrede organisasjoner og kunnskapsmiljøer i 21 viktige produksjonsland. IEHs medlemmer får bistand av IEH til å bruke disse organisasjonene til kartleggings- og forbedringsarbeid i egen leverandørkjede.

Opplæringstilbud for medlemmenes produsenter

Årsaken til dårlige arbeidsforhold skyldes ofte manglende kunnskap hos produsent på hvordan arbeidsforholdene kan forbedres. IEH legger derfor vekt på å etablere opplæringstilbud for medlemmenes produsenter.

Vietnam: Helse- og sikkerhetsopplæring

I Vietnam yter IEH støtte til opplæring og kompetansebygging når det gjelder helse og sikkerhet ved sko- og tekstilfabrikker. IEH har også bidratt til finansieringen av en praktisk HMS-håndbok beregnet på vietnamesiske arbeidsledere.

Kina: Leverandørseminar og leverandørhåndbok i forbedringsarbeid på engelsk og kinesisk

I 2007 arrangerte IEH for andre gang et seminar for medlemmenes kinesiske leverandører. Årets seminar ble holdt i Shanghai. I 2008 lanseres IEHs leverandørhåndbok i forbedringsarbeid, på engelsk og kinesisk (mandarin). Leverandørhåndboken behandler temaene helse og sikkerhet, arbeidstid, kommunikasjon mellom fabrikkledelse og arbeidere, samt lønn.

"The conference gave me knowledge on how to arrange working hours and how to set up better communication with workers"

Deltaker på IEHs leverandørseminar Shanghai 2007

Styrket oppslutning om etisk handel

For IEH betyr styrket oppslutning om etisk handel først og fremst at flere bedrifter påtar seg en langsiktig forpliktelse til å arbeide med forbedringer i arbeidsforhold i leverandørkjeden.

Varige forbedringer i global handel krever også oppmerksomhet og engasjement fra andre samfunnsaktører som politikere, myndigheter, organisasjoner, media og forbrukere.

IEH bidrar til styrket oppslutning gjennom våre nettsider og nyhetsbrev, ved at vi arrangerer og deltar som innledere på ulike seminarer og konferanser og ved at vi er tilstede i mediene.

IEH seminar i samarbeid med LO

Faglige rettigheter i internasjonale leverandørkjeder: Nøkkelen til varige forbedringer?

IEH seminar i samarbeid med BI

Etiske utfordringer i den globale leverandørkjeden hvordan skape forbedringer?

IEH-bilag om etisk handel i Aftenposten

Bilagets hovedsak var fra Vietnam og omtalte et stort forbedringsprosjekt ved en skofabrikk. Prosjektet har redusert turnover ved fabrikkene, fordi arbeiderne er mer fornøyd enn tidligere.

Last ned bilaget og seminarrapporter fra www.etiskhandel.no.

Offentlige virksomheter inn i IEH: Ønsker ikke å bidra til ulovlig og uetisk produksjon

Det er selvsagt slik at mange av de varene offentlig sektor kjøper, også produseres i land fjernt fra der varen forbrukes, og ofte under forhold som både er ulovlige og uetiske. Likevel er det et nytt fenomen at offentlige virksomheter stiller krav om lovlig og etisk produksjon. Nå ser det ut som om offentlig sektor endelig kommer på banen med krav til sine forretningsforbindelser. Kommuner i flere europeiske land stiller krav om ansvarlige arbeidsforhold i sine innkjøp. I Sverige stiller blant annet de tre største og mest folkerike regionene, Skåne, Stockholm og Västres Götaland, etiske krav i sine innkjøp.

Stavanger ble medlem av IEH i 2007. I løpet av våren og sommeren ble temaet satt grundig på kommunens dagsordenen i forbindelse med kommunens innkjøp av stein til det nye Tusenårsstedet. "Stavanger kommune ønsker selvfølgelig at varer og tjenester vi anskaffer blir produsert på en etisk akseptabel måte. Samtidig innså vi, da vi fikk en konkret sak å håndtere, at vi manglet den nødvendige kompetanse til å følge opp denne målsettingen på en god måte," uttalte ordfører Leif Johan Sevland (H) i forbindelse med innmeldingen.

Regjeringen understreker at offentlig sektor har et spesielt ansvar når de kjøper varer og tjenester. Offentlige oppdragsgivere kjøper årlig inn varer og

tjenester for om lag 275 milliarder kroner (2005). Dette gjør denne sektoren til en betydelig aktør og konsument. Regjeringen er tydelig på at offentlig sektor, i kraft av sin størrelse, har et spesielt ansvar i forhold til å bidra til etisk forsvarlig produksjon. I Soria Moria-erklæringen heter det: "Offentlige virksomheter bør gå foran å være ansvarlige forbrukere som etterspør miljøvennlige varer som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder".

Endelig kommer offentlig sektor på banen med etiske krav til sine leverandører.

Som et ledd i å oppfylle regjeringens ambisjoner skal Initiativ for Etisk Handel og Grønt i praksis (Grip) utarbeide en praktisk rettet veileder for offentlige innkjøpere. Veilederen skal vise hvilke krav om ansvarlige produksjonsforhold som kan stilles, og hvordan dette kan gjøres i praksis.

Vil du vite mer om etiske krav i offentlige anskaffelser? Ta kontakt med IEH på e-post eller telefon.

Organisasjonsnytt:

Medlemsutvikling

IEH fikk 24 nye medlemmer i 2007. Det betyr en medlemsvekst på 49 prosent.

Ny daglig leder og nye medarbeidere

Kristin Holter overtok som daglig leder i IEH 2.januar 2007.

Ansatte i 2007: Kristin Holter (daglig leder), Gunelie Winum (prosjektleder), Ole Henning Sommerfeldt (rådgiver), Magne Paulsrud (rådgiver - offentlig sektor), Ingunn Haraldsen (webredaktør og prosjektsekretær - sluttet mars 2008).

Nye ansatte i 2008: Henrik Mollatt (rådgiver) og Mari Bangstad (webredaktør og prosjektsekretær).

Ny prinsipperklæring og nye vedtekter

Årsmøtet i april 2007 vedtok IEHs nye Prinsipperklæring. Prinsipperklæringen er tydeligere når det

gjelder hva medlemskap i IEH innebærer av forpliktelser. Den nye Prinsipperklæringen åpner også for at kommuner og andre offentlige aktører kan melde seg inn i IEH. De nye vedtektene er tilpasset den organisasjonen IEH er i dag.

Nye nettsider og medlemssider

IEHs nettsider www.etiskhandel.no ble gitt ny design og ny struktur i 2007. I tillegg ble det etablert egne medlemssider på nett.

Nytt medlemsrapporteringskjema

Hvert år må alle IEHs medlemmer rapportere om sine etisk handel-aktiviteter i året som gikk. Rapporteringsskjemaet for 2007 er nytt og mer omfattende enn tidligere.

Dansk Initiativ for etisk handel

Etter omfattende konsultasjoner med tre europeiske etisk handel-organisasjoner, har danskene valgt å bygge på IEHs organisasjonsmodell og Prinsipperklæring når de nå har etablert et dansk Initiativ for etisk handel. IEH har bidratt til opprettelsen med faglige råd gjennom hele 2007. IEH ønsker Dansk initiativ for etisk handel (DIEH) velkommen og ser fram til et godt faglig samarbeid.

Økonomi

IEHs økonomi er betydelig styrket i løpet av 2007. Medlemskontingenter står for hoveddelen av IEHs inntekter. Mange nye medlemmer støtter målet om en bærekraftig utvikling i IEH, samtidig som det bidrar til å styrke oppslutningen om etisk handel. Norad-midlene brukes til å styrke oppslutningen om etisk handel (informasjon) og prosjekter ute. I 2007 har vi også mottatt finansiering fra Barne- og

likestillingsdepartementet (offentlig innkjøp) og UD (Leverandørseminar i Kina). Den positive økonomisk utviklingen har gjort at IEH i løpet av 2007 kunne utvide sekretariatet med to personer. Fra og med 2008 er vi seks ansatte. Med flere ressurser er IEH i stand til å gjøre en enda bedre jobb innen fagfeltet etisk handel.

Inntekter	2007	2006
Renteinntekter	2 568	1 669
Øvrige inntekter	46 478	11 150
Tilskudd NORAD	900 000	900 000
Tilskudd UD	150 000	0
Tilskudd BLD	361 200	0
Kontingenter	2 419 996	1 836 256
Totale inntekter	3 880 242	2 749 075

Bærekraftig utvikling i IEHs økonomi

Last ned full årsrapport, med regnskap og styrets beretning fra www.etiskhandel.no.

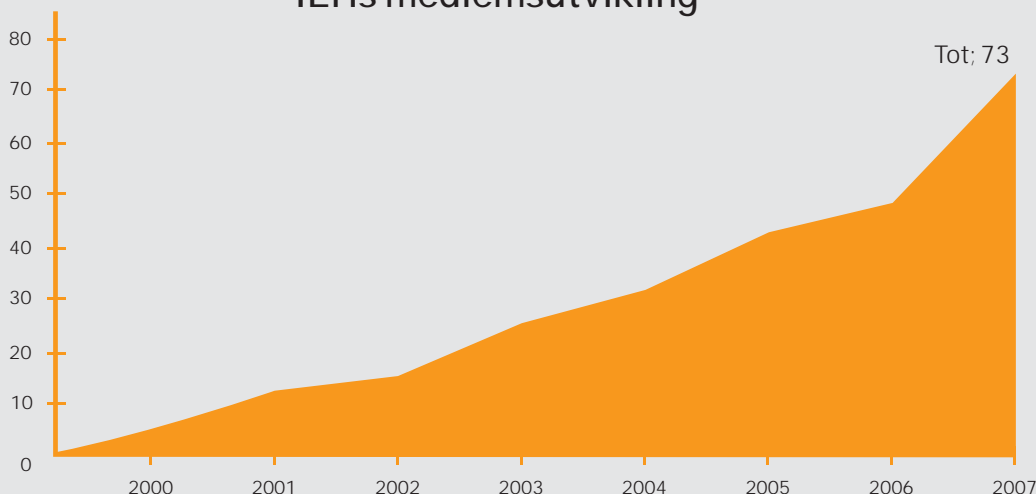
IEHs medlemmer pr 31.12.2007

- totalt 73 medlemmer

"IEH er et riktig tiltak til riktig tid"

Rapport fra Scanteam bestilt av Norad

IEHs medlemsutvikling

2000 (+ 5)

Coop Norge, HSH (Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon), Kirkens Nødhjelp, Landsorganisasjonen Norge (LO), The Body Shop.

2001 (+ 8)

Fellesforbundet, GRIP, Handel og Kontor i Norge, ICA Norge AS, Norgesgruppen, Norsk Folkehjelp, Rema 1000, Tine BA.

2002 (+ 3)

Bama Gruppen, KappAhl, Stormberg Group AS

2003 (+ 10)

Eurosko, Helly Hansen, IKEA, Jo Johansson, Kaffehuset Friele, Kjeldsberg Kaffebrenneri, Norsk Dekor, Swix Sport AS, Varner Gruppen, Voice.

2004 (+6)

Arts & Crafts, Fair Trade Norge, Gresvig, Russeservice, Scantrade, University.

2005 (+ 11)

Chiquita, Coop NKL, Expresspakk AS, Hokus Pokus, LaMote, Lilleborg, Nidar, Noramix Trade AS, Norges Fotballforbund, Sandvik, Telenor.

2006 (+ 6)

KS – Kommunenes Sentralforbund, Mester Grønn AS, Nepal Productions DA, Redress AS/Russedress, Smart Club AS, Stokke AS.

Innmeldt 2007 (+ 24)

Alpaca Society AS, Anouska, Beer Sten, Cultura Sparebank, Delta, Etica AS, Friends Fair Trade, Kristin B. M. Design, Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke, LilleBa Baby, Manta Reiser AS, Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, Norrøna Sport AS, Oikos, Private Barnehagers Landsforbund, Sophie, Vestre AS, Viking Cimex, Viking Fottpøy AS, VIPS

Hjelmeland kommune, Sauda kommune, Stavanger kommune, Suldal kommune.

Innmeldte pr. 15. april 2008 (+11)

Pashmina Norge AS, Accuvest, Orient Import AS, Enor AS, Allsidige Nord AS, Artisti, Norges Varemesse, Elton & Jacobsen, FairPlay Design, Sportsarena, Angel Design.

IEH **Initiativ for
etisk handel**

Ta kontakt med IEH
Karl Johans gate 8, 0154 Oslo
Tlf.: 22 41 66 64
E-post: info@etiskhandel.no
Internett: www.etiskhandel.no